

Farkas Ádám

*A szuverén védelme*¹

Gondolatok a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen szervezett, az Országgyűlési Őrségről szóló műhelykonferencia kapcsán

2013. május 15-én szerdán délután a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Karának dékáni tanácstermében került megrendezésre az a műhelykonferencia, amelynek témája az Országgyűlési Őrség felállítása, történeti és nemzetközi vonatkozásai voltak.

A tanácskozást Dr. Tóth Zoltán József,² mint a rendezvény szervezője nyitotta meg, aki örömét fejezte ki arra vonatkozóan, hogy a magyar alkotmányos védelmi szervezet újszerű intézménye adhatta a Prof. Dr. Patyi András rektor által megálmodott rendezvénysorozat második állomásának témáját, s hogy a téma úgy az előadók, mint a hallgatóság tekintetében üdvözlésre és széleskörű érdeklődésre talált. A meghívottak mellett a szervező megkülönböztetett tisztelettel köszöntötte Tóth László alezredes urat, az Országgyűlési Őrség parancsnokát, valamint Dr. Bordás Máriát a Közigazgatás-tudományi Kar dékán-helyettesét.

A köszöntőt követően az első előadást Dr. Téglási András³ tartotta meg, aki az Országgyűlési Őrség szabályozásával, az országgyűlési vita kérdéseivel és történéseivel ismertette meg az egybegyűlteket. Az előadás során a közönség megismerhette a

¹ A tanulmányban megfogalmazottak kizárólag a szerző személyes véleményét tükrözik és semmilyen formában sem tekinthetők a szerzőt foglalkoztató intézmények álláspontjának.

* A konferencia-részvétel a TÁMOP 4.2.2./B "Tehetséggondozás és a tudományos műhelyek fejlesztése a Széchenyi István Egyetemen" című projekt támogatta.

² Dr. Tóth Zoltán József Ph.D. a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Karának egyetemi docense.

³ Dr. Téglási András Ph.D. a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Karának egyetemi docense.

normatív háttér alkotmányjogi vonatkozásainak kulcskérdéseit, s egyfajta politológiai ízelítőt kaphatott abból, hogy a törvényhozási vitában, illetve az azt kísérő megnyilvánulásokban milyen álláspontok alakultak ki az egyes parlamenti szereplők vonatkozásában, s hogy ezek mögött feltehetőleg milyen indokok és célok húzódtak meg. Docens úr gondolatmenetének összegzéseként azt mondhatnánk, hogy bár a folyamat messze nem volt vitáktól és kritikáktól mentes, kifejezett alkotmányos aggályosságot felvető és a szervezet létét megkérdőjelező mélyenszántó és jól megokolt érveléssel nem találkozhatunk azzal az intézménnyel szemben, amelynek régre nyúló történelmi gyökerei is meghatározónak bizonyultak a megújítás kormányzati indoklásában.

Az előadások Tóth László alezredes⁴ ismertetőjével folytatódtak, aki a bemutatkozást követően a szervezet előkészítésének és létrejöttének belső folyamataiba engedett betekintést, majd sorra vette azokat a kérdéseket, amelyek a parlamenti vitában, illetve az azt kísérő médiavisszhangban fajsúlyosnak bizonyultak. Egy őszinte és feltáró gondolatmenet vonalán ismerhette meg a hallgatóság az Országgyűlési Őrség mindennapjait, a rövid gyakorlatban felmerült kritikus kérdéseket, vagy épp az egyenruha, a szolgálati rend, a személyi állomány és a feladatkörök kérdéseit. Parancsnok úr részletezően ismertette az Országgyűlési Őrség szabályozásából következő feladat- és hatásköröket és azok konkrét realizálódását, beleértve az irányítás és vezénylés kérdésköreit, a házelnökhöz, a háznagyhoz, és az Országgyűlés Hivatalához való viszont, valamint az állománnyal szembeni elvárásokat. Mindezekből egy átgondolt, fegyelmezett és jól felszerelt állományú, fontos szervezet körvonalai rajzolódtak ki az előadás végére.

A harmadik előadó Dr. Horváth Attila⁵ volt, aki egy másik nagy történelmi múltú és részben szintén megújított örtestületről, a koronaőrségről tartott érdekes és a magyar nemzet történetének

⁴ Tóth László alezredes, az Országgyűlési Őrség parancsnoka.

⁵ Dr. Horváth Attila Ph.D. a Nemzeti Közszerződési Egyetem Közigazgatástudományi Karának egyetemi docense.

szinte egészen átívelő előadást. Horváth tanár úr képi illusztrációk és korabeli dokumentumok másolatainak felsorakoztatásával mutatta be a korona őrzésének kialakulását, majd a koronaőrség életre hívásának és fejlődésének folyamatát. Ezen íven a jelenlévők betekintheztek a koronarablások epizódjaiba és ezek hatásaiba a korona őrzésére nézve, s nem utolsó sorban újfent szembesülhettek a Szent Korona történelmi és alkotmányjogi fontosságával. Az egyes történelmi korszakok ismertetése és a téma szempontjából kimagasló események felvillantása mellett jól érthetően mutatkoztak meg a koronaőrség létrejöttének és fejlesztésének körülményei, a korona őrzésének sajátosságai és kihívásait, valamint a szervezet fejlődése, egészen annak feloszlataisáig, s a Szent Korona alkotmányos jelentőségének történelmi sutba dobásáig.

A történelmi kitekintést követően Dr. Balla Zoltán⁶ szakmai felvetései és azok megvitatása következtek, melyek révén közelebb kerülhetett a közönség az Országgyűlési Őrség fogalmi és jellegbeli meghatározottságához, valamint a rendvédelem rendszerében betöltött helyéhez. Tanszékvezető Úr személyes véleményével nyitotta gondolatait, mikor leszögezte, hogy személy szerint ő fontosnak és szükségesnek tartja az Országgyűlési Őrség létezését. Ezt követően azonban szakmai álláspontjára tért át, melynek homlokterében a szabályozás továbbfejlesztésének szükségessége, valamint az Országgyűlési Őrség fogalmi, jellegbeli természetének pontosítása és továbbmunkálási igénye állt. Rögzítette – Takács László parancsnok úrral egyetértésben – hogy az Őrség nyilvánvalóan nem katonai szerv, viszont természeténél és szerepkörénél fogva nem tekinthető rendvédelmi szervnek sem, amiből következik, hogy a fegyveres védelem intézményrendszerének fogalmi készlete tekintetében további vizsgálódások indokoltak a kérdés kapcsán. Gondolatai zárásaként Balla Zoltán felvetett néhány jelentős jogtechnikai kérdést, majd megerősítette nyitó gondolatát és örömét fejezte ki az Országgyűlési

⁶ Dr. habil. Balla Zoltán Ph.D., a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Karának tanszékvezető egyetemi docense, főiskolai tanára.

Őrség és az annak apropóján rendezett műhelybeszélgetés létrejöttére nézve.

A rendészeti-rendvédelmi gondolatok után Dr. Bódi Stefánia⁷ tartotta meg előadását, mellyel az Országgyűlési Őrséghez kapcsolódó sajtóvisszhang világába kalauzolta el a jelenlévőket, s egyúttal néhány nemzetközi örtestületi mintát is bemutatott a hallgatóságnak. A sajtótükör keretében a publikum a hazai sajtó és médiaálláspontok széles spektrumát ismerhette meg, melyekből néhány üdítő kivételtől eltekintve valamiféle a hazai sajtóorgánumokat e tekintetben eluráló átpolitizált kicsinyesség csapódott le, aminek homlokterében a kiragadott és döntő fontosságúnak messze nem nevezhető részletek felnagyítása és elferdítése helyezkedett el. Az ezt követő, nemzetközi kitekintés során aztán a világ számos államának törvényhozási őrségéről tudhattak meg többet résztvevők, melyek között különös hangsúlyt kaptak az angolszász típusú örtestületek. Ezekről elhangzott, hogy vonatkozásukban a szakmai és alkotmányjogi hangsúly nem elsősorban magán a szervezeten és az állományon, hanem a szervezet parancsnokán van, aki egyszerre fókuszálja a szervezethez delegált hatásköröket és jeleníti meg a kapcsolódási pontot a törvényhozó és a végrehajtó hatalom felé, alá-fölérendeltségi viszonyaival meghatározva a szervezet függőségét is.

A műhelybeszélgetés utolsó előadója dr. Farkas Ádám volt, aki egy rövid történeti felvezetést követően a nemzetközi kitekintést folytatta. Előadásában csoportosította az őrségi módozatokat és az egyes államokat az örtestületek jellege – katonai, rendvédelmi, titkosszolgálati – és az irányítás valamint felügyelet gyakorlója – kormányzat, törvényhozás, államfő – tekintetében. Ezen csoportosításnak megfelelően és mindenkor a magyar megoldáshoz viszonyítva ismertette behatóbban az orosz Szövetségi Védelmi Szolgálatot; a francia törvényhozás védelmét és különösen a Köztársasági Gárdát; a szentszéki Svájci Gárdát; a német Parlamenti

⁷ Dr. Bódi Stefánia Ph.D., a Nemzeti Közsolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karának egyetemi docense.

Rendőrséget; valamint a lengyel háznagy, vagy marsalli őrséget. Az egyes modellek vonatkozásában a jelenlévők megismerhették a jellegbeli és szabályozási sajátosságokat, a feladat- és hatáskörök egy részét, illetve az irányítással és felügyelettel kapcsolatos megoldásokat az egyes modellek vonatkozásában, bejárva ezzel egy gondolati ívet a magyartól legtávolabb eső orosz modelltől, a legközelebb álló lengyel mintáig.

A rendezvény egyértelműen sikeresnek és konstruktívnak mondható, hiszen az egyes előadások alatt és azokat követően termékeny szakmai eszmecsere alakult ki, amely kapcsán számos megválaszolásra váró kérdés és megoldandó feladat fogalmazódott meg a jelenlévőkben.

A szűkebb értelemben vett téma tekintetében a tanácskozás nem érintette az Országgyűlési Őrség katonai büntetőjog alá tartozásának mélyebb kérdéseit,⁸ illetve a Nemzeti Védelmi Szolgálat feladat- és hatáskörébe tartozó belső bűnmegelőzéshez és bűnfelderítéshez való viszony.⁹ Ezek a kérdések ugyanis részben a fegyveres védelmi szervezetekkel szembeni garanciarendszer, másrésztől – különösen az NVSZ vonatkozásában – a hatalmi ágak

⁸ A konferencia idején még hatályba nem lépett 2012. évi C. a büntető törvénykönyvről szóló törvény 127.§-ával egyértelműen a katona büntetőjogi fogalmába sorolja – megkötések nélkül – az Országgyűlési Őrség állományát. Azonban felmerülhet a kérdés, hogy a szervezet sajátos természetű nem indokol-e sajátos megoldásokat a katonai büntető eljárás tekintetében.

⁹ A jogalkotó a 2012. évi XXXVI. az országgyűlésről szóló törvény 132. § (3) bekezdésével az NVSZ hatáskörébe utalta az Országgyűlési Őrség Belső Bűnmegelőzési és Bűnfelderítési felügyeletét, ami azonban kérdésként veti fel, hogy a végrehajtó hatalomról részint leválasztott szervezet vonatkozásában a gyakorlatban ezt az NVSZ miként tudja hathatósan gyakorolni és hogy ez a hatalmi ágak egymásra irányuló kontrolljaként értelmezhető-e, vagy sem.

elválasztása felől fogalmaznak meg jelentős és megválaszolásra váró kérdéseket, melyek vélhetően további megoldandó kihívásoknak nyitnak majd utat.

Tágabb horizonton szemlélve a kérdést, egyértelművé vált, hogy a magyar állam fegyveres védelmének fogalmi, elméleti alapkérdéseit a reális valóság megváltozott körülményeire és a korábbi tudományos elhanyagoltságra is tekintettel újbóli és kimerítő vizsgálatnak kell alávetni. Szükséges a fogalmi alapok tisztázása és az egyes szervek besorolása a létrejövő és alkotmány- illetve közigazgatási jogi sajátosságokkal, valamint további jellemzőkkel jól leírható kategóriákba. Ehhez elkerülhetetlenül szükséges az egyes kategóriák, s még előbb e sajátos terület intézménytörténeti és alkotmánytörténeti fejlődési ívének feltárása.

A kortárs kérdések megválaszolásához és a kialakult megoldások továbbfejlesztéséhez az is nyilvánvalóan szükséges, hogy az adott feladatkörök és intézménytípusok nemzetközi mintái is alap kutatások fókuszába kerüljenek, aminek nemzetközi mintái már ismeretesek, azonban szükséges volna ezek hazai meghonosítása és a nemzetközileg ismert eredmények és módszerek esetleges továbbfejlesztése is.

Mindezek megvalósulásához, illetve megválaszolásához előfeltételként szükséges, hogy hazai jogtudományi gondolkodásunk tárgykörei közé elfogadott módon kerüljön be egy sor történetileg is periférikus, vagy inkább alig vizsgált kérdés. E hosszú képzeletbeli sor az állam és a fegyveres védelem kapcsolatától, számos más probléma mellett a fegyveres védelmi szervezetek történeti fejlődése és hatáskörei, a védelmi jog, a katonai jog, a katonai büntető- és fegyelmi jog, a védelmi igazgatás, a katonai igazgatás, és a rendészeti igazgatás kérdésein át, egészen a védelmi alkotmányosság kérdéseig szisztematikus és összefüggő feldolgozást és kutatást igényelnek. A védelmi kérdések ilyen átfogó, mondhatni a védelmi jog tudományos rendszerének kimunkálását eredményező analízisével elérhetővé válna, hogy a fegyveres védelem jövője egyszerre támaszkodhasson a nemzet történelmi tradícióira és a haladó tudományos eredményekre.